

REAKCE SPRÁVY NP PODYJÍ NA TEXT LUKÁŠE ČÍŽKA A JANA MIKLÍNA

ZA SPRÁVU NP PODYJÍ LENKA REITEROVÁ

Mgr. LENKA REITEROVÁ

Od roku 1994 působí na Správě Národního parku Podyjí, nejprve jako botanička, nyní zde vede odbor ochrany přírody a strategického plánování. Je členkou pracovní skupiny Ochrana přírody v rámci České botanické společnosti.

Máme za to, že věcných diskusí i demagogie kolem zonace Národního parku Podyjí již bylo v médiích dosti. Nicméně [článek Lukáše Čížka a Jana Miklína](#) v posledním čísle FOP obsahoval tolik nepodložených či zavádějících údajů, že považujeme za nutné uvést alespoň některá chybná tvrzení na pravou míru.

Autoři např. uvádí, že rozloha travnatého bezlesí v NP Podyjí je dnes 100 ha. Přitom managementová databáze Správy NP eviduje v národním parku a jeho ochranném pásmu přes 1000 ha travních porostů (louky a stepní trávníky), na nichž zajišťuje, koordinuje či alespoň monitoruje způsob péče (jde tedy pouze o plochy, o něž je pečováno). Není zřejmé, jak souvisí úbytek bělořita či chocholouše a péče Správy NP o světlé lesy v parku. Že by snad byla Správa odpovědná i za obecný úbytek některých druhů v Evropě? Přežívání hnědáka podunajského pouze na Mašovické střelnici (tedy mimo území parku) lze považovat spíše za doklad kvalitní péče Správy NP – péče o biotopy Mašovické střelnice je totiž výhradně v její režii a odpovědnosti. Okraje údolních luk Správa NP pravidelně prosvětluje s cílem vytvořit plochy s osluněným porostem dymnivek jako živné rostliny jasoně. Stav populace užovky stromové v Podyjí se rozhodně nedá komentovat tak, že zídky na Šobesu jsou její spásou. Populaci čítající velké stovky až tisíce jedinců rozhodně nelze považovat za ohroženou, např. Mikátová et Vlašín (2012) uvádí během 4 let označení 1053 jedinců (značeni byli pouze jedinci nad 70 cm délky) a 25 míst zaznamenaného úspěšného rozmnožování, z toho 20 přímo se zaznamenanými živými mláďaty, a to po celé délce území NP. Tvrzení, že se užovka vyhýbá hustým lesům, je ve světle evidovaných nálezových dat přinejmenším odvážné, pokud tedy hodnotíme plochy hustého lesa ve smyslu mapy Miklín et al. 2016. Neadekvátní je i ilustrační snímek vymizelých dru-

hů ptáků, který snad má budit dojem, že za vymizení je odpovědná Správa NP. Popiska sice správně hovoří o druzích vymizelých v posledním století vinou krajinných změn, proč je ovšem obrázek umístěn v článku hodnotícím způsob péče Správy NP o krajinu? Správa vznikla v roce 1991, dle publikace Škorpíková et al. 2012 vymizel tuhýk menší před rokem 1950, tuhýk rudohlavý počátkem 20. stol., dytík úhorní před rokem 1980, tetřívka obecná v 70. letech 20. stol., linduška úhorní nemá hnízdění doloženo vůbec, mandelík hajní snad hnízdil na přelomu 19. a 20. stol., sýček obecný naposledy 1997, chocholouš obecný v sídlech v r. 2000, opět pozorován např. v roce 2019 u Znojma, bělořit šedý ve vesnicích do roku 1994. Dlužno dodat, že ze zmíněných druhů je na světlé lesy vázán pouze tetřívka, potenciálně snad ještě oba tuhýci a mandelík.

„Nekonečné finanční možnosti“ při soustavném snižování přidělených prostředků v posledním desetiletí snad ani není nutno komentovat. Z tvrzení, že „na péči o přírodu uvnitř parku nešlo zřejmě nic“, by se zdálo, že OPŽP je jediným zdrojem financí pro péči o biotopy. Správa NP ovšem disponuje též vlastními provozními prostředky, navíc existují tituly přímo cílené na péči o krajinu, často speciálně o krajinu v oblasti národních parků, které jsou k podpoře mravenčí práce každodenní péče o biotopy mnohem vhodnější už z důvodu nižší administrativní zátěže. Namátkou uvedme Program péče o krajinu, Program podpory přirozených funkcí krajiny, Program podpory obcí v regionu národních parků. Srovnání s Načeratickým kopcem se v nejmenším nebojíme, stránky projektu uvádějí, že zde budou proředěny (nikoli odstraněny) keře na 35 ha, Správa NP takový zásah provedla například na Kraví hoře na cca 20 ha, na Havranickém vřesovišti na necelých 50 ha, na Mašovické střelnici (to už je ovšem mimo

území NP, tak se to možná nepočítá) na cca 15 ha, nepočítaje lokality kolem 1 ha, jako je Horecký a Horáčkův kopeček či Fládnitzké vřesoviště.

Investice 22 milionů do vytvoření krajinného prvku v ochranném pásmu NP Podyjí zní na první pohled jako velký krok. Podíváme-li se na fakta, je situace poněkud jiná: Správa do zlepšení struktury krajiny ochranného pásma, na níž závisí její pufrální kapacita a tedy schopnost plnit základní funkci ochranného pásma, investovala **jedenkrát za 25 let** existence národního parku 22 milionů z prostředků OPŽP, zatímco do péče o biotopy uvnitř národního parku investuje **téměř 30 let každoročně jednotky až desítky milionů** převážně z provozních prostředků a národních dotací. Za loňský rok to bylo například celkem 12,4 mil Kč nákladů na tuto péči. K investici do údržby lesních cest jen podotýkáme, že pokud opustíme od údržby cest a ponecháme je osudu, nebude pak možné dopravit techniku do řady lesních porostů za účelem jejich prosvětlení.

Pokud jde o vrácení dotace na projekt pasivy a prosvětlování křovin, při podávání žádosti jsme předpokládali, že budou dotací podpořeni ti, kteří na pozemcích skutečně hospodaří. Pravidla pro přidělení dotace však neumožňovala poskytnout platbu nájemcům pozemků. Bylo by nutno zpřetrhat po léta budované vztahy s obhospodařovateli pozemků, kteří mají k území vztah a po léta se učí optimální péči, a práce zadávat prostřednictvím veřejných zakázek třeba subjektům z opačného konce republiky. Dali jsme proto přednost postupnému provádění zásahů podpořenému z národních dotací. K pastvě Exmoorských koní na vřesovišti přistupujeme analogicky, jako k jiné zemědělské činnosti, jejímž prostřednictvím je zajišťována péče o biotopy v naší územní kompetenci. Správa NP není vlastníkem ovcí pasoucích se na vřesovištích, ani sekaček kosících propachtované údolní louky. Věnovala ovšem velké úsilí vyhledání a počáteční motivaci osob, které na pozemcích

hospodaří. Ostatně rekonstrukci zpřetrhaných vazeb lidí ke krajině považujeme za jeden z našich zásadních úkolů, který může v dlouhodobém měřítku velmi přispět ke zlepšení kvality biotopů vázaných na lidskou péči. Do rozjezdu projektu pasivy Exmoorských koní investovala Správa NP velké úsilí. Nemalou pracovní i finanční investici si vyžádala razantní redukce dřevin a úprava povrchu v místě budoucí ohrady, což Správa NP z velké části provedla ve vlastní režii bez nároku na prostředky z projektu. A zaměstnanec Správy NP stála též spousta času a psychického vypětí jednání s dotčenými subjekty, často stupňující či měnící své požadavky, a správní příprava (získání potřebných souhlasů či výjimek). Ano, Správa NP stojí v projektu v pozadí. Ale bez tohoto zázemí by hlavní řešitel projektu naprosto neměl šanci dosáhnout jakéhokoli pokroku. Otázka „Které cenné světlo milné organismy byly důvodem zařazení severního okraje parku a rozsáhlých ploch v okolí Čížova a Lukova do zóny trvalé péče o biodiverzitu?“ je ovšem ze strany autorů článku dokladem totální neznalosti hodnot území národního parku, či možná absolutního nezájmu o cokoli mimo oblast vlastního výzkumu. Z výčtu cenných světlo milných organismů, které se na zmíněných plochách trvale vyskytují, uvádíme jen namátkou:

- hořec křížatý (živná rostlina modráska hořcového, též velmi vzácného)
- upolín evropský (jediná lokalita v NP)
- nepatrnc rolní (jediná lokalita v NP)
- kosatec sibiřský
- divizna brunátná
- prstnatec májový
- vstavač osmahlý
- chřástal polní
- užovka stromová
- užovka hladká

Mapováním tesaříka obrovského, na něž se článek odkazuje jako na jasný doklad ohroženosti tohoto druhu v národním parku, bylo sice nalezeno pouze 351 osídlených dubů, je ovšem třeba zdůraznit, že proběhlo

na celkem 40 transektech o šíři 4 m. Z celé délky 42 km údolí Dyje v NP tedy pokrylo pouze 160 m, tj. 0,38 %, a to bereme v potaz pouze český břeh Dyje. Usuzovat z takového vzorku cokoli o celkové distribuci, případně stupni ohrožení tesaříka v území je nepředloženo. Samozřejmě se v obdobné četnosti vyskytuje i v plochách rozvolněných doubrav zařazených do zóny soustředěné péče, kde je jedním z významných cílů prováděných zásahů. Zmíněný výzkum poskytl spoustu důležitých informací o bionomii tesaříka a jeho preferencích v Podyjí, ovšem o celkovém rozšíření z něj lze vyvodit pouze to, že tesařík je zde velmi hojný, pokud na délce 160 m nalezneme 351 obsazených stromů.

Podobně „pracuje“ článek s řadou dalších informací podle hesla, že není důležité, co zjistíme, ale jak to dokážeme interpretovat ve prospěch svého tvrzení. Diskuzi rádi povedeme (také jsme se o ni s kolegou Čížkem opakovaně pokusili), ne ale výměny invektiv, polopravd a demagogií. Pokud cokoli, co v debatě Správa parku uvede (ve snaze hledat řešení), bude vzápětí překrouceno a použito proti ní, nemají další debaty valného smyslu.

Zodpovědnost za ochranu přírody národního parku intenzivně cítíme i ctíme. Na rozdíl od kolegy Čížka ale za přírodu nepovažujeme výhradně světlé lesy, ale vše, co na území parku roste, žije a běhá a co zde má významné útočiště uprostřed okolní agrární pouště (snad s výjimkou invazních nepůvodních druhů). A ač jsou požadavky jednotlivých prvků přírody NP, je naší povinností se je pokusit sladit tak, aby žádný z druhů či biotopů nebyl opomenut. Proto se často neshodneme se specialisty, kteří prosazují výhradně zájem objektů svého výzkumu.

LITERATURA

Mikátová, B., Vlašín, M. (2012): Rozšíření a biologie užovky stromové (*Zamenis longissimus*) na území národních parků Podyjí a Thayatal a v jejich blízkém okolí. – *Thayensia (Znojmo)*, 9: 51–81

Milín, J., Miklínová, K. et Čížek, L. (2016): Změny krajinného krytu na území Národního parku Podyjí mezi lety 1938 a 2014. – *Thayensia (Znojmo)*: 13: 59–80.

Škorpíková, V., Reiter, A., Valášek, M., Křivan, V. et Pollheimer, J. (2012): Ptáci Národního parku Podyjí/Thayatal. – *Správa Národního parku Podyjí, Znojmo*. 396 pp.